

KRIG OCH FRED
om kvinnors arbete för fred – då och nu

Rapport från
Elin Wägner-sällskapets hösthelg
på S:t Sigfrids folkhögskola, Växjö
19-20 september 2009

Ja, solen sken och kor, hästar och grisar var ute i markerna, Helgasjöns vatten glittrade och borgen Kronoberg skymtade på en udde en bit bort på andra sidan sjön. Nu var det dags igen för en helg tillsammans med Elin Wägner-sällskapet på St Sigfrids folkhögskola utanför Växjö. Årets tema var Krig och Fred om kvinnors arbete för fred – då och nu. Det var 19:e gången som det anordnades studiedagar här, vi var ett 30-tal kvinnor och en man som hade sökt oss hit, nyfikna och förväntansfulla eftersom många av oss visste vad som väntade - en helg som bjuder på kloka, spännande och roliga möten, föredrag, samtal och diskussioner.

Sällskapets ordförande Marianne Enge Swartz hälsade välkommen och inledde med att läsa ur Elin Wägners egna texter om krig och fred från åren 1915 till 1945. Avsnitt ur artiklar från "Tidevarvet", "Idun" och ur sista kapitlet i "Väckarklocka" ord som fortfarande engagerar och (ibland tyvärr) känns lika aktuella nu som då de skrevs. Vad kan vi kvinnor göra för freden? skrev Elin Wägner 1945, ja vad kan vi göra idag – tänkte säkert många av oss som nu satt och lyssnade på hennes ord. Krig och Fred och Kvinnors arbete för fred, ett gigantiskt ämnesområde – hur mycket hinner man på en helg? Jag sträckte på mig, *tittade* ut genom fönstret på hästarna utanför och tänkte på Elins ord ur Väckarklocka "En dag får människorna åter höra världen andas". Det gäller att börja någonstans...

/Annika Scherwin

FRAMTIDENS KRIG – EN FRÅGA OM MILJÖPROBLEM, FATTIGDOM OCH OJÄMLIKHET

/Anders Nilsson

Om en möjlig framtid utan krig talade Anders Nilsson, universitetslektor i freds- och utvecklingsforskning vid Växjö universitet. Han menade att den kritik mot världsordningen som Elin Wägner framförde för mer än ett halvsekel sedan fortfarande är giltig. Vist har många fler människor blivit medvetna om de bakomliggande orsakerna till världens oroshärdar – miljöproblem, fattigdom och ojämlikhet – men världens politiska ledare har svårt att använda sin makt för att komma till rätta med dessa problem.

Samtidigt som Anders Nilsson konstaterade att de krig som var vanliga på Elins tid, mellanstatliga konflikter, knappast längre finns, kunde han visa att fler människor än någonsin dör av följderna av krigshandlingar. Definitionen av begreppet *krig* håller på att förändras från att fokusera på krigets aktörer till att lyfta fram dess intressenter. Som ett exempel visade han hur stridigheter som länge utarmat lokalbefolkningen i Kongo är direkt relaterade till kampen om inflytande över coltantillgångarna i världen, tillgångar som behövs för utvecklingen av de mobiltelefoner och datorer som blivit en viktig del av vardagen för oss i västvärlden. Det är alltså hos intressenterna man bör söka lösningarna på konflikterna. "Världsmedborgarskap innebär andra krav på oss alla än statliga medborgarskap."

Som freds- och utvecklingsforskare har Anders Nilsson också försökt att skaffa en mer nyanserad bild av våldet. Förr räknade man i detta sammanhang mest med det organiserade våldet, d.v.s. det militära, men idag intresserar sig forskarna också för andra typer av våld, från maffiaförtryck över kriminalitet och gängvåld till våld i hemmet. När man identifierar konfliktkällor utifrån dessa våldsaspekter finner man ofta att människors identitet eller etniska tillhörighet har varit en viktig rekryteringsgrund för mobilisering, men Anders Nilsson

menar att viktigare än identitet är orsakerna till varför människor väljer en viss identitet. "Människor slåss inte för att de är olika utan för att de inte tillåts vara olika."

Finns det då något hopp för framtiden, eller måste vi alltid leva med våld och vapenhot? Anders Nilsson menar att om alla följer FN:s deklaration om mänskliga rättigheter så kan vi leva tillsammans och dela på resurserna. Den viktigaste faktorn för att uppnå detta är utbildning åt alla, en utbildning som skulle ge förutsättningar att se på konflikter på ett nytt sätt över hela världen. Vi behöver en ny definition av begreppet *fred*, en definition som inte stannar vid att förverkliga "frånvaron av militärt våld" utan tar som mål att helt och hållet utrota det strukturella våldet i alla samhällen.

/Solveig Hammarbäck

PROMENERA MED BÖRJE

/Börje Svensson

Det är alltid lika spännande att vandra runt med Börje! Så även denna vackra septemberdag. Först visade Börje oss några träd som bildat allén vid den gamla grusvägen till skolan (mellan dagens landsväg och ladugården). Sedan blev det en historiektion som kretsade kring Elin och herrgården. Hon skickade det sista kapitlet "Den sista resan" ur "Tusen år i Småland" utgiven 1939 och start för skolan blev det 1942 (om jag nu förstått det rätt).

Bakgrund: Herrgården ute på Kronoberg ägde biskopen, men Gustav Vasa lade den under sig och den blev således sedan Kungsgård. Gården låg där klockstapeln finns idag. Den 14 mars 1945 talade Elin Wägner om Selma Lagerlöf, som arbetande människa, i herrgården. 1948 i april var Elin på skolan och talade då om Gandhi. Ett träd planterades. Detta vårdträd flyttades senare några meter. Idag finns stammen kvar, dekorerad med lerfigurer på det avskurna stället längst upp. 1959 brann olyckligtvis herrgården, men KF Bernander lyckades rädda Elin Wagners böcker, som fanns i byggnaden.

Vi promenerade också bort till den lind, som planterades år 2000. Trädet hade vuxit mycket på 9 år; men en liten bricka med årtal lovade Börje skulle komma dit.

Vi fick också lära oss att **träd**, **tro** och **sanning** har samma rot – nämligen det fasta. Och att aspen har långa, **platta** skaft! Detta för svalka. Som sagt, alltid något spännande och för mig nytt!

/Christina Hygård

KVINNA TILL KVINNA fick ÅRETS VÄCKARKLOCKA

KVINNER, FRED OCH SÄKERHET

/Anna Lidén

Elin Wägner-sällskapets pris Årets Väckarklocka tilldelades 2009 stiftelsen Kvinna till Kvinna, som stödjer kvinnors arbete för fred, demokrati och mänskliga rättigheterna runt om i världen. Marianne Enge Swartz överlämnade Väckarklockan till Kvinna till Kvinnas kanslichef Anna Lidén.

Motiveringen för Årets Väckarklocka 2009 till Kvinna till Kvinna:

”Kvinna till Kvinna tilldelas väckarklockan för dess mångåriga och framgångsrika arbete för att stödja och lyfta fram kvinnors arbete för fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Genom sitt samarbete med lokalt förankrade kvinnoorganisationer, som skapar mötesplatser över sociala, kulturella och geografiska gränser i konfliktområden, stärker Kvinna till Kvinna - helt i Elin Wagners anda - kvinnors delaktighet och inflytande, och därmed också en hållbar framtid för både män och kvinnor.”

Jag är oerhört glad och stolt över att Elin Wägner sällskapet har förstått och uppmärksammat vad Kvinna till Kvinna står för, sa Anna Lidén från Kvinna till Kvinna då hon tilldelades Årets Väckarklocka.

Anna Lidén höll därefter ett inspirerande föredrag på temat kvinnor, fred och säkerhet. Hon inledde med att säga att Elin Wägner redan på sin tid var mycket medveten om kvinnans roll i fredsprocesser och arbetade med att få kvinnor att engagera sig för fred, mänskliga rättigheter och demokrati. Samtidigt konstaterade hon att det tyvärr inte hänt mycket sedan dess, och att vi idag står på ungefär samma ställe som Elin Wägner.

Anna Lidén fortsatte med att berätta om Kvinna till Kvinna. Kvinna till Kvinna är en insamlingsstiftelse, som startade 1993 för att stödja kvinnoaktivister runt om i världen - pionjärer liksom Elin Wägner var. Kvinna till Kvinnas första uppdrag kom till stånd med anledning av Christina Doctares rapport om de systematiska våldtäkterna i Bosnien. (Christna Doctare mottog Årets Väckarklocka år 1992). Idag stödjer Kvinna till Kvinna kvinnor på Balkan, i Södra Kaukasien, Mellanöstern, Syrien, Jordanien, Irak, Kongo-Kinshasa, samt sedan helt nyligen i Liberia.

För det arbete som Kvinna till Kvinna utför behövs givetvis mycket glöd, tid, pengar och engagemang från organisationen i Sverige, men det måste också finnas någon kvinnoorganisation i det land där hjälpen ska kunna erbjudas.

Anna Lidén fortsatte att inför uppmärksamma och fängslade åhörare berätta om Kvinna till Kvinnas engagemang på Panzisyukhuset i Kongo. Sjukhuset är specialiserat på kvinnor som överlevt våldtäkter och sexualiserat våld under kriget i Kongo, och Kvinna till Kvinnas arbete och stöd betyder där väldigt mycket både för personal och patienter. Då sjukhuset har svårt att ta hand om eftervården har Kvinna till Kvinna tagit kontakt med kvinnor som har erfarenhet av detta i Bosnien, vilket har resulterat i att det nu finns ett utbyte av personal från Bosnien och Kroatien till Kongo.

Anna Lidén gick vidare i sitt tal med att ta upp frågan om kvinnornas säkerhet, denna besynnerliga fråga – det är ju männen som har makten! Hinder för kvinnor att delta i fredsprocesser samt mäns våld mot och diskriminering av kvinnor innebär de största hoten mot kvinnors säkerhet. Till kvinnor i både freds- och krigsområden behövs inte enbart människohjälp utan också pengar och det är politikernas plikt att träffa kvinnoaktivister. Detta har enligt Anna Lidén USA:s utrikesminister Hillary Clinton förstått och hon har också pekat på att det finns en klar koppling mellan kvinnors rättigheter och nationell säkerhet. Därför träffar hon regelbundet kvinnoaktivister och diskuterar kvinnors rättigheter med dem.

Detta är enligt Anna Lidén raka motsatsen till vad Sveiges utrikesminister Carl Bildt gör. I regeringens utrikesdeklaration betonas att kvinnornas betydelse i fredsprocessen ska stärkas och att Sverige ska vara pådrivande internationellt. Kvinna till Kvinna har granskat Carl Bildts kontakter med kvinnoorganisationer och dess frågor och dessvärre fått konstatera att han konstant utelämnar dessa aspekter och aldrig träffar någon kvinnoorganisation i sitt arbete som utrikesminister.

Anna Lidén avslutade sitt intresseväckande och engagerande föredrag med att avisera att Kvinna till Kvinna planerar att lämna sin Väckarklocka vidare till utrikesminister Carl Bildt. Detta för att påminna utrikesministern om vikten av att träffa kvinnoaktivister och organisationer i konfliktområden och att väga in deras perspektiv i säkerhetsanalyser och beslut.

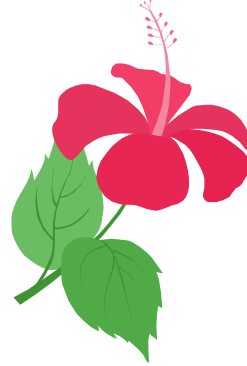

Lena Ag, Kvinna till Kvinnas generalsekreterare, utanför utrikesdepartementet.

Efter de långa applåderna tackade Marianne Enge Swartz Anna Lidén för sitt förstklassiga föredrag och Kvinna till Kvinna för sitt engagemang för kvinnor i världen, önskade dem lycka till och överlämnade en kopia av det första utgivna exemplaret av Bergsluft.

/Anette Björnson

FRI FRÅN FÖRTRYCKANDE BAND */Teater Hibiscus*

Efter kaffepausen på eftermiddagen serverades vi ett utdrag ur en kommande teaterföreställning "FRI FRÅN FÖRTRYCKANDE BAND", som framfördes av teatergruppen Hibiscus.

Pjäsen handlar bl. a. om två framsynta systrar födda på gården "Kampen" utanför Växjö. Systrarna Ingeborg och Gunborg Elving föddes i mitten av 1800-talet. De var ogifta och barnlösa och donerade delar av sin förmögenhet till byggnation av bra bostäder för ogifta yrkesverksamma kvinnor. Pengarna användes till att bygga Elvinggården i Stockholm, där det idag bor 245 kvinnor. Teatergruppen Hibiscus består av kvinnliga amatörskådespelare, som bor på Elvinggården. Ingela Karlsson har skrivit manus och regisserat pjäsen.

De scener som vi fick ta del av handlar om en studiecirkel bestående av kvinnor på Elvinggården. I öppningsscenen sitter studiecirkeldeltagarna runt ett bord och studerar Elin Wägners böcker. Mitt i studiecirkelträffen kommer Elin Wägners vålnad in i rummet och basunerar ut sina budskap med ljudlig stämma. Elin injuter nytt mod i studiecirkeldeltagarna när de drabbats av missmod och pessimism. I de scener vi får bevittna rör vi oss fram och tillbaka i historien. Ömsom befinner vi oss i studiecirkelrummet på Elvinggården och ömsom i historisk tid hos på fest hos systrarna Elving på gården Kampen. Fstdeltagare minglar i salongerna på Kampen och där finns prominenta personer som biskop Esaias Tegnér och författarinnan Elin Wägners som gäster. Pjäsen lyfter fram forna kvinnors visioner och vi blir varse vilken betydelse och styrka dessa förebilder kan ge för kvinnors engagemang även idag. Högläsning ur Elins texter, rappa repliker, dans och sång blandas i stycket på ett omväxlande sätt.

Som åskådare blev vi hela tiden överraskade och höll oss alerta, trots att vi alla nog kände oss lite dästa på eftermiddagen efter mycket mat och kaffedrickande. Detta provstycke på några scener gav mersmak och pjäsen i sin helhet kan avnjutas vid Elvinggårdens 70 års jubileum nästa år.

/Marianne Sonnby-Borgström

LÖRDAGSKVÄLLENS KONSERT MED SKOLANS ELEVER OCH EFTERFÖLJANDE SAMKVÄM MED SUPÉ

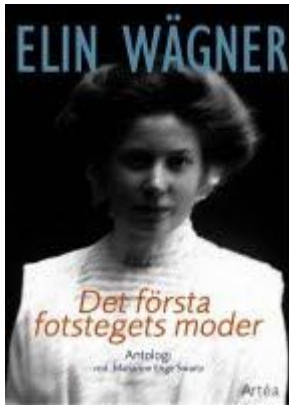
Denna strålande höstdag, en lördag som fyllts av intressanta föreläsningar och givande samtal över temat "Krig och fred" och fokuserat särskilt på de kvinnor som satsat sig själva i hängivet fredsarbete "då och nu", fick en värdig avslutning när kvällen kom. Tilläggas bör att aftonen var sällsynt skön med ett pärlemorskimrande himlavalv över det vänliga, bukiska landskapet med leende hagar omgivna av högväxta träd i dungar med ett alltjämt mörkgrönt lövverk. Tacksamma över detta vackra aftonlandskap vandrade vi den korta vägen upp till Sankt Sigfrids kyrka, där en konsert framförd av skolans elever skulle äga rum kl. 19.00.

Det lilla kapellet är timrat av grova ekstockar, och en doft av varmt timmer slår emot besökaren när man stiger in. Levande ljuslågor belyste de mörka väggarna; elljus användes endast av kvällens musiker om jag minns rätt. I dunklet till höger anade jag den vackra dopfunten, skapad av skulptören Erik Sand vars konst pryder så många kyrkor i både Småland och Södermanland. Vi slog oss ner på de enkla träbänkarna, som snabbt fylldes både av seminariets deltagare och av de elever som blivit kvar över helgen.

Skolans musikundervisning följs av 35 elever, som är indelade i två grupper, en för klassisk musik och en för modern musik, företrädesvis jazz. Det förnämliga program som de framförde denna kväll innehöll musik av båda slagen. En liten stråkensemble inledde med ett skönt klingande adagio av Pachebel, varefter vi bjöds på ett härligt stycke musik av Vivaldi, framfört på piano och flöjt. Från första stund slogs vi av de unga musikernas engagerade och skickliga hantering av musiken, och vår beundran gällde även de prov på modern jazz som följde. En duktig jazzsångerska framförde "Moon-Dance", ackompanjerad på gitarr av en ung man, Johan Davidsson, vars namn man nog bör lägga på minnet. Han visade sig i följande nummer även som kompositör, då han tillsammans med en annan student framförde ett eget stycke för två elgitarrer, vilket utlöste livliga applåder från kompisarna i publiken. Efter en kort paus återvände vi till den klassiska musiken med första satsen ur J.S. Bachs Violinkonsert för två fioler, mycket förtjänstfullt spelad av två begåvade studenter. Intrycket av att Sankt Sigfrids musikundervisning ligger på samma nivå som storstädernas musikhögskolor blev bestående och bekräftades när vi till sist fick lyssna till Jean Sibelius' odödliga "Andante festivo", framfört av en större stråkensemble. Kvällens alla musiker avtackades med starka applåder av en mycket imponerad och belåten publik.

Efter konserten var det tid att bege sig till folkhögskolans matsal, där en festlig buffé dukats upp för alla seminariets deltagare med egna gäster. När alla slagit sig ner vid de vackert dukade borden kom skolans "stjärnkock", plockad från en av Växjö's finaste restauranter, och redogjorde för de läckerheter som väntade oss.. Mycket snart hade vi förvissat oss om att allt var lika gott som det lät när han beskrev menyn, och faten fylldes med pastasallad, pepparlax, kyckling, rostbiff och grönsaker i olika, smakrika kombinationer. Måltidsdryck valde man själv, och de flesta njöt av ett glas vin till allt det goda. Kaffe med kladdkaka avslutade måltiden. Stämningen steg, och en del nya vänskapsband knöts säkert. Under tecknad som tillhörde teatergruppen "Hibiscus" och tidigare på dagen haft äran att gestalta Elin Wägner, gladde mig åt ett samtal med en av skolans anställda som kunde berätta om livet på folkhögskolan under terminerna. Mot slutet av måltiden steg Marianne Enge Swartz fram och berättade för oss om vad som hänt under sommaren på Lilla Björka. Där hade varit många besökare, och nog skulle det behövas fler medarbetare till ett annat år! Hon uttryckte också allas vår tacksamhet gentemot Sankt Sigfrids folkhögskola för denna läckra supé och för skolans fina mottagande av Elin Wägner-sällskapet även detta år. Vi från "Teater Hibiscus" som fått hedersuppdraget att underhålla Sällskapet en stund med ett stycke ur vår repertoar, kunde bara nicka instämmande. Vår glädje över att ha fått dela denna hösthelg med Elin Wägner-sällskapet kommer att bestå länge.

/Karin Evers

DET FÖRSTA FOTSTEGETS MODER OM ANTOLOGINS TILLKOMST */Christina Ekström*

Christina Ekström har tillsammans med sin man haft galleri, som för fem år sedan övergick till att bli även bokförlaget **Artéa**. Vid bokmässan i Göteborg 2007 hamnade bokförlaget Artéas monter mitt emot Elin Wägner-sällskapets. Antologi om Elin Wägner.... Ekonomin löser sig alltid... Vågspel...Utmaning..

Tre villkor skulle uppfyllas:

boken skulle ha kvalitet, den skulle vara snygg, lättläst, det skulle vara bra papper, den skulle inte ha text och bild eller illustration, utan bilden eller konstnärligt foto skulle komplettera texten. Boken skulle ge läsaren något och skulle läsas gång på gång.

Christina Ekström uppdaterade sig i Elin Wägners verk, läste Isaksson/Linders biografi och kände i Väckarklocka igen mycket av sin egen livsfilosofi. Tänkbara författare tillskrevs. Deras bidrag hade skiftande karaktär, från poesi till vetenskapliga uppsatser. Vad vill man läsa? Är det inte utmärkt med en blandning, lätt och tungt

Till sin hjälp hade förläggare och redaktör Claire Lieberath, dansk-fransyska, med sinne för språk. Hennes man, Christer Lieberath, har gjort lay outen. Han har också tillsammans med redaktören skapat översikten: liv, verk och samtida historia.

Ekonomi: Svenska Akademien och fonder räckte inte till trycket. Förlagets pris på en bok till bokhandeln, f-priset, är knappt 50 % av priset i bokhandeln. Därtill kommer 15 % av priset som förlaget betalar för distribution. 291 böcker gick till biblioteken direkt. Man har tryckt 2000 böcker och 1000 är sålda.

Presentationen i Börssalen under medverkan av de flesta författarna, gav mersmak.

Tanken med boken är att väcka en ny generation för Elin! I Växjö kommun har man ett projekt där man arbetar med ungdomar för fred, miljö och jämlikhet i Elin Wägners anda. Det har väckts en dröm att WOWO ska återuppstå. Women´s Organization for World Order, grundad 1935 i Genève av bland andra Elin Wägner.

Och ett tredje steg HOWO **Human Organization for World Order!**

/Ingrid Brånvall

EN SVENSK RADIKALFEMINIST MITT I EUROPA - ELIN WÄGNER'S FREDSENGAGEMANG

/Irene Andersson

Föredrag av Irene Andersson, historiker som skrivit doktorsavhandlingen: Kvinnor mot krig. Hon är verksam vid Malmö högskola och som historiker har hon gått till källorna och använt sig av arkivmaterial från bl.a.: Kvinnohistoriska samlingarna i Göteborg och Flory Gates arkiv om Elin Wägner och om WOWO (Women Organisation for World Order). Se mera material på <http://www.ub.gu.se/kvinn/portaler/fred/samarbete/>

Irene inledde med att berätta om fredsparken i Tavistock square, Bloomsbury, London och menade att om man i Sverige hade haft en liknande park så skulle Elin Wägner haft en given plats där. Se http://en.wikipedia.org/wiki/Tavistock_Square

Utmärkande för Elin Wägner var enligt Irene hennes snabba brev på skrivmaskin, fyllda av humor, ironi och maningar till handling. Hon lade också ner mycket tid och kraft på att hålla föredrag och ta sig an uppdrag för olika organisationer, där hon också deltog i basarbetet, till en början främst i kampen för kvinnors rösträtt. Hon var både skönlitterär författare och journalist och skrev i DN, Idun m.fl. tidningar. Tidevarvet som startades av Fogelstadgruppen blev hennes främsta språkrör under flera år.

När 1:a världskriget utbröt förvandlades rösträttsrörelsen till en fredsrörelse och istället för den rösträttsinternational som skulle ha ägt rum i Berlin 1915 blev det i stället en Haagkonferens för fred med 1500 kongressmedlemmar däribland Elin Wägner. Konferensen utmynnade i ett beslut att skicka delegationer från rösträtts - och fredsrörelsen till regeringar runtom i Europa för att föreslå dessa att neutrala länder skulle få medla i kriget och på så sätt få slut på detta. Elin Wägner fick i uppdrag av Internationella kvinnokommittén för varaktig fred (grunden för IKFF; Internationella kvinnoförbundet för Fred och Frihet som bildades 1919) att kontakta de nordiska regeringarna i frågan. I juni samma år anordnades i Sverige en Kvinnornas Fredssöndag. Då möttes 88000 svenska kvinnor på 343 möten över hela landet för att kräva att den svenska regeringen skulle arbeta för neutral medling i syfte att få slut på kriget.

Under 20-talet reste Elin Wägner på fredsuppdrag till bl.a. Rhenlandet, vilket hon har skildrat i boken: Från Seine, Rhen och Ruhr. Grunden för dessa uppdrag var att se till att de hårda fredsvillkoren för Tyskland efter kriget inte skulle leda till att freden äventyrades.

Elin Wägner arbetade till stöd för Nationernas förbund och nedrustningsstävandena under mellankrigstiden, men idémässigt närmade hon sig totalpacifismen under påverkan av kväkarna och senare Gandhi. Det vapenlösa motståndets idé som hon formulerade det, handlade om total avrustning.

Hon var också med och bildade Women's Organization for World Order, WOWO som verkade åren 1935-1938 och bland annat hade förslag om att en världsregering skulle bildas. Denna organisation borde enligt Irene uppstå igen, men nu som Human Organization for World Order, HOWO

Till sist frågade Irene oss seminariedeltagare vad vi trodde skulle ha glatt Elin Wägner efter hennes död, när det gäller kamp för fred i världen. Vi kom glädjande nog på många exempel på organisationer och aktioner i Elin Wägners anda: Bang och hennes civilförsvarsvägran, antikärnvapenrörelsen, Norden kärnvapenfri zon, Kvinnor för fred, fredsmarscherna på 80-talet, De galna mödrarna, Kvinna till kvinna mm.

/Christina Anderberg

"DE VISSTE OCH FÖRSTOD MEN GJORDE INGENTING" OM ACCEPTANSEN INFÖR KÄRNVAPENHOTET

/Eva Moberg

Eva ställer frågor. Varför låter vi detta pågå? Hur blev det så här? Har vi glömt den lilla bomben som utplånade Hiroshima?

Sover vi alla i tron på att allt är under kontroll? Bedrägeriprocessen startade när USAs fasansfulla brott mot mänskligheten uppdagades. Det blev viktigt att få till ett positivt budskap till folket som tröst. Det blev kärnenergi som en kraftkälla. Och bomben släpptes ju för fredens skull.

Sovjet var redan på god väg i anskaffande av atomvapen och kom snart i kapp USA. Flera länder ville förstås vara med, England, Frankrike och Kina ansåg sig vara i behov i försvars syfte. Sverige var på väg, men starka kloka kvinnors motståndskraft tvingade regeringen att avstå. IAEA skapades som ett FN-organ med rätt att ha kontroll över, att den fredliga kärnkraften enbart användes till energiframställning. IAEA fick också ensamrätten att uttala sig om konsekvenserna av kärnkraften.

Det betyder att WHO:s rapport om Tjernobylnkatastrofen inte fått publiceras. IAEAs rapport stämmer inte med andra rapporter som visar en ohyggligt högre dödlighet och lidande av cancer. Bedrägerierna radar upp sig. Avslöjandet om Israels kärnvapen som Mordechai Wanunu fick 20 års fängelse för, Daniel Ellsberg fick 114 års fängelse för avslöjande av USAs upptrappning av kriget i Vietnam, men han frikändes på grund av regeringens egen bluff. Nu driver han "The truth telling project". Nästa bedrägeri var USAs hjälp till Indiens kärnkraft teknologi som lett till att de fick fram kärnvapen.

Indien har inte heller skrivit under NPT-avtalet. Detta kunde ha förhindrats av icke-kärnvapenstaterna där Sverige hade Veto-rätt men Sverige lade sig platt och lät det ske.

När det handlade om klustervapen betedde sig Sverige på samma sätt, men tvingades till slut att avstå från dem, tack vare ihärdigt arbete från våra freds- och miljöorganisationer med namninsamlingslistor.

Eva Moberg och
Marianne Enge Swartz

IAEA har nu börjat få kalla fötter på grund av terrorist hotet, men det har funnits med ända sen atombomben sprängdes och kärnkraften startade. BBC låste in filmen som Peter Watkins gjorde på 80 talet om en kärnvapenolycka. Vi såg den då. Det är en psykologisk gåta inom medierna-regeringen-folket finns det ett oskrivet kontrakt ?

Hoppet står nu till USAs president Obama och äldre makthavare såsom MacNamara, Kissinger, Schultz, Nobelpristagare, jurister m.fl. Vilka får ha kärnvapen och varför ? Kärnkraften ökar så kraftigt, det innebär avfallet kan bli attraktivt för terrorister. Varför finns dom ? Hota, Skrämna.

Två frågor till Carl Bildt väntar på svar: Ser Bildt kärnvapenspridningen som ett hot inför framtiden? Om så, hur ska den förebyggas när internationella avtal förlorat sin trovärdighet?

Världens länder är i händer på psykopater. Vi tröstar oss med Elin Wägners ord: "Det omöjliga är möjligt"

Så uppfattade jag Evas föredrag. /Inger Holmlund.

Eva Mobergs kommentar:

Tyvärr måste jag faktiskt påpeka tre i mitt tycke grava fel i referatet av mitt föredrag.

- Det står att WHO:s rapport om Tjernobyli inte fått publiceras. Den har visst **publicerats**, men den är **censurerad** av IAEA. Det finns en överenskommelse med IAEA om att WHO aldrig ska offentliggöra något om kärnkraftens hälsokonsekvenser utan IAEA:s godkännande. Och rapporten i detta fall skiljer sig alltför påfallande från andra.
- Daniel Ellsberg har inte blivit **frikänd** från brottet att ha offentliggjort hemligt material. **Åtalet lades ner**, eftersom regeringens egna metoder för att kolla honom annars hade avslöjats.
- Kärnkraften **ökar** inte kraftigt. Den **minskar** tvärtom och kommer att minska de närmaste åren eftersom så många reaktorer nu har blivit uttjänta. Det som ökar kraftigt är **propagandan** och **planeringen** för nya och kraftigare reaktorer, särskilt geografiskt, vilket starkt ökar risken för kärnvapenspridning.

Före denna inspirerande helgs avslutning, läste Marianne Enge Swartz det inkomna "Evangeliet" som avslutar rapporten.

TACK till alla som bidrog till de avkopplande och inspirerande Elin Wägner-dagarna på St Sigfrid med föreläsningar, diskussionsinlägg, kunskaper, småprat, vänliga leenden och till denna rapport, redigerad av Anette Björnsson.

*Elin Wägner-sällskapets styrelse
November 2009*

Rapporten finns också på www.elinwagner.se

Helgens slut

Som avslutning på helgen ställde Marianne Enge Swartz några frågor om vad som kan göras bättre? Hur ska vi få unga människor att komma och hur ska vi få med fler män? Vad tyckte vi om inkvarteringen? Ska vi ha seminariet varje år, kanske vartannat år? Är september en bra månad? Börjar vi för tidigt på lördagsmorgon? Är salen där vi sitter bra, ska vi möblera om, sitta i hästskoform? En sång då och då, sånghäfte? Alla var överens om att vi skulle ha en allmän presentationsrunda som inledning och en kunnig person som sköter det tekniska så vi slipper det strulet. Nästa år är det 100 år sedan Pennskaftet kom ut, Marianne efterlyste hjälp till utskrift av texter i samband med det minnet.

Och som avslutning läste Marianne ur Birgitta Bouchts bok "Sökord" hur man blir en sämre människa, ja inte bättre utan sämre, något att tänka på, men klokare blev i varje fall jag efter årets Elin Wägner seminarium. /Annika Sherwin

EVANGELIUM

När tiden var inne reste de sig
sa NEJ
Deras röstbefriade stämmor
ropade NEJ
Från djupet av deras kön
kom ett NEJ
Mångubben blev mäkt förvånad
for runt och visade äntligen baksidan
Maktens män blev stående stirrande
”Detta kan inte hända”, sa de
”Stämmer inte med våra beräkningar”

Men Mångumman log
log mot männen
log åt kvinnorna
som raskt plockade fram sina mirakelmoppar
befriade jorden från allehanda gifter
öppnade korsdrag så unkna fördomar for all världens väg
slängde förnedrande bilder i solens gap
monterade ner alla vapen och onödiga maskiner
monterade ihop alla kluvna uranatomer

Så tog de fram hålslevarna
fiskade haven rena
från krigsfartyg och annat bråte
Till sist sydde sju svanar
och en häutig lillasyster ihop ozontäcket

Då vände sig männen sakta om
All rädsla hade försvunnit ur deras ögon
De såg på jorden
Fann att allt var mycket gott
De prisade kvinnorna
och lovade att aldrig mer
stöka till det så förskräckligt.

/Lena Gretasdotter

December 2006
(rev. Augusti 2009)

P.S. Matteus och grabbarna skrev sina glada budskap. Nu tycker jag att det är dags för oss.
Här är mitt. D.S.